

DŪRINIŲ KIRČIAVIMO DĖSNINGUMAI

BONIFACAS STUNDŽIA, DANGUOLĖ MIKULĖNIENĖ

Bendrinėje lietuvių kalboje dūriniai, kaip ir kiti vardažodžiai, gali būti pastovaus arba nepastovaus (kilnojamojo) kirčio. Pastoviai paprastai kirčiuojamas dūrinių pirmasis dėmuo (šį atvejį pažymėkime P_1) arba jungiamasis balsis¹ (tokį kirčiavimą pažymėkime P_2): P_1 *gėrvuogė, aljūvmedis, lāpkritis, perkūnsargis, duonriekis, -ė* ir kt.; P_2 *eilėraštis, kraštotyra, viršūgalvis, valgiaraštis, vasarosiltis, -ė* ir t. t. Modelis su pastoviu antrojo dėmens kirčiu bendrinei kalbai nebūdingas (tokių žodžių DŽ² užfiksuota, rodos, tik kelio-lyka, pvz.: *pelėda, rugpjūtis, rugsėjis; dvinytas, -a, ilgavārpis, -ė*).

Kilnojamojo kirčio paradigma irgi yra dvejopa: kirtis šokinėja tiek iš pirmojo, tiek iš antrojo dėmens į galūnę. Kirčio kilnojimas iš pirmojo dėmens į galūnę būdingas beveik išimtinai tik tam tikros morfonologinės struktūros sudurtiniams daiktavardžiams – tokiems, kurie turi vienaskaitos vardininko galūnę *-ys, -ė* (šį atvejį pažymėkime K_1), pvz.: *rytmetys – rytmetį, šienpjovys – šienpjovį, laiškanešys – laiškanešį, barzdaskutys – barzdaskutį*. Kilnojama kirtį antrajame dėmenyje turi didžioji dalis sudurtinių būdvardžių ir būrys daiktavardžių, tarp kurių, beje, nemažai sudaiktavardėjusių būdvardžių (tokį kirčiavimą pažymėkime K_2), pvz.: *baltaraškis, -ė, šviesiaplaukis, -ė, aštuonkojis, -ė, klumpakojis, savanōris, -ė*. DŽ² pateikta kelios dešimtys sudurtinių būdvardžių, kurie nuo analogiškų daiktavardžių skiriasi tik kirčio vieta (kirtis čia atlieka semantinio markiravimo funkciją, o akcentinį tipą K_2 galima iš dalies traktuoti kaip tam tikrą sudurtinio būdvardžio signalą): *trikampis* „su trimis kampais“ – *trikampis* „trijų kampų figūra“, *šventadiēnis* – *šventadiēnis* ir t. t. [plačiau žr. ГЛЯ, 67; Stundžia, 1986, 54].

Šiuos glaustai susistemintus duomenis, kur matyti šioks toks dūrinių kirčiavimo ryšys su kai kuriais morfonologiniais, morfologiniais bei semantiniais faktoriais, galima rasti įvairiuose darbuose, analizuojančiuose dūrinių

¹ Visi jungiamieji balsiai, išskyrus (*i*)*a*, priklauso prie akcentinių atžvilgiu „stipriųjų“ morfemų. Kaip matysime toliau, šnekamosios kalbos faktai rodo, kad ir jungiamasis balsis (*i*)*a* linkęs „stiprėti“.

kirčiavimą [žr. Wood, 1930^a; Skardžius, 1936, 21 t.; Laigonaitė, 1959, 45–48; 1978, 47 t., 59 t.; LKG, I, 249–251, 546–548; Skardžius, 1968, 54–56 ir kt.]

Atmetus nesisteminius kirčiavimo faktus, tarp pastovaus bei kilnojamojo kirčio paradigmų potipių (t. y. P₁ ir P₂ bei K₁ ir K₂) galima įžiūrėti papildomosios distribucijos santykį. Šis santykis ypač ryškus tarp K₁ ir K₂ paradigmų: K₁ paradigma kirčiuojami tie sudurtiniai daiktavardžiai, kurių vns. vardininko galūnė *-ys, -ė* (dažniausiai tai asmenų pavadinimai su veiksmažodiniu antruoju dėmeniu), K₂ paradigma – didžioji dalis sudurtinių būdvardžių ir nemažai daiktavardžių, turinčių vns. vardininko galūnę *-is, -ė*. P₁ paradigma būdinga daugeliui dūrinių (dažniausiai daiktavardžių) be jungiamojo balsio arba su jungiamuoju balsiu (*i*)a, P₂ paradigma – tiems dūriniams, kurie sudaryti su jungiamaisiais balsiais *ė, i, y, (i)o, u, ū* (neretai – ir (*i*)a). Remiantis LKG pirmajame tome pateiktais pavyzdžiais netgi galima paaiškinti, kodėl konkretus dūrinys kirčiuojamas P₁, o ne K₂ paradigma arba atvirkščiai – kirčiavimo modelio pasirinkimą šiuo atveju daugiausia lemia priklausymas kalbos daliai: „tikrus“ sudurtinius daiktavardžius (pirmiausia – determinatyvinius) linkstama kirčiuoti P₁ paradigma (*lietpaltis, šiėnmaišis, mėdvilnė, juodvabalis, saūsgyslė, mėžvaikis, trėčdalis, gridumedis, pilkapis, púodkėlis, ritmuša, mėdgraužis, sėnbusis, skeřspjovė* ir t. t.), o sudurtinius būdvardžius ir jiems artimus bahuvrihi tipo daiktavardžius – K₂ paradigma, pvz.: *baltmařgis, -ė, svetimšėlis, -ė, aplėpaūsis, -ė, raganėsis, ožkabařzdis, raudonėdis, dykaduėnis, -ė, skeltanėgis, -ė, daugiadařbis, -ė, savamėkslis, -ė*. Kad suformuluotas dėsningumas yra „veikiantis“, rodo kai kurių dūrinių (ypač „silpnosios grandies“ – bahuvrihi daiktavardžių) kirčiavimo poslinkiai naujaisiuose bendrinės kalbos šaltiniuose, plg. DŽ^a *šėnsnukis* | *šėnsnėkis, šėngalvis* | *šėngalvis* ir LTŽ *šėnsnukis, šėngalvis* (antrųjų variantų atsisakyta); DŽ^a *buožgalvis* ir LTŽ *búožgalvis*, LKG I 454 *dešimtrėblė* ir DŽ^a *dešimtrėblė*, DŽ^a *aplėpaūsis* ir LTŽ *aplėpaūsis* (bet: *nulėpaūsis*?) ir kt. Visi šie pakeitimai yra motyvuoti, nes pirmieji žodžiai šnekamojoje kalboje iš tikro yra „daiktavardiškojo“ (P₁) kirčiavimo modelio, o paskutinis – „būdvardiškosios“ (K₂) paradigmos. Tik pats normos keitimo būdas – dažniausiai ne per variantus – mūsų supratimu, nėra vykęs [plačiau žr. Pupkis, Stundžia, 1987, 49, 53–57].

^a Specialiai dūrinių kirčiavimui skirta amerikiečių lingvisto F. T. Vudo 89 puslapių monografija (disertacija) ligi šiol dėl nežinomų priežasčių nebuvo patekusi į baltistinių tyrinėjimų akiratį, nors pats autorius lituanistams yra žinomas [žr. Sabaliauskas, 1979, 237]. Minimą veikalą vienas šio straipsnio autorių 1988 m. kovo pradžioje aptiko Rygoje, MA bibliotekoje. Su F. Vudo monografija atidžiau susipažinti galėjome tik po to, kai straipsnis buvo atiduotas spaudai. Plačiau apie šią knygą žr.: Mūsų kalba. 1988. Nr. 6, P. 28 tt.

Tokių atvejų, kai reikia koreguoti atskirų dūrinių P₁ ar K₂ paradigmas, rodos, nėra daug. Užtat bene labiausiai nenusistovėjęs, atitrūkęs nuo realios vartosenos, yra dūrinių su jungiamuoju balsiu (*i*)a kirčiavimas: DŽ³ ir kitur teikiama daugelio žodžių P₁ paradigma šnekamojoje bendrinėje kalboje yra beveik arba visiškai nevertojama, o K₁ paradigmoje kirtis dažniau šokinėja iš galūnės ne į pradinį, o į tą skiemenį, kurio pagrindą sudaro jungiamasis balsis (plačiau apie tai žr. toliau).

Dūrinių kirčiavimui svarbūs ne tik minėti faktoriai (jų reikšmę reikėtų aptarti daug detaliau), bet ir prozodinės kaitos, kurios nebūdingos tik K₁ paradigmos žodžiams (kaip matysime toliau, šnekamojoje kalboje ir šis atvejis nėra išimtis). Dūrinių kirčiavimo ryšį su prozodinėmis kaitomis žr. lentelėje³:

Lentelė. Prozodinės kaitos dūriniuose

Dūriniai		Kirčiuojama			
		I dėmuo	Jung. balsis	II dėmuo	
Pastovaus kirčio	Prozodinės kaitos	Nevyksta	vėidrodis raūkraštis kaulamilčiai perkūnsargis malūnsparnis duonriekis, -ė	eilėraštis akižara dailyraštis gamtotyra vidūdienis galvūgalis	
		Vyksta	milžinkapis vandėnligė	saulėlydis žvakigalis broliāvaikis vasarōšiltis, -ė	
Nepastovaus kirčio	Prozodinės kaitos	Nevyksta	aukštupys ^{3a} raštvėdys ^{3b} laiškanešys ^{3a} niekadarys ^{3b}		baltaraūkis, -ė aštrialiežūvis, -ė
		Vyksta	?		apskritaveidis, -ė klumpakōjis gėlavandėnis, -ė

³ Lentelėje dūrinių pavyzdžiai kirčiuojami pagal DŽ³. Nesisteminiai kirčiavimo atvejai (*baūtligė, keturnytas, rugsėjis* ir kt.) neįtraukti.

Iki šiol daugiau rašyta tik apie cirkumfleksinę priegaidžių kaitą nepastovaus kirčiavimo dūrinių antrajame dėmenyje: *bendradarbis*, -ė: *dárbas*; *ilgakojis*, -ė; *kója* ir kt. [žr. Kamantauskas, 1928, 33; Skardžius, 1968, 22, 56; Laigonaitė, 1959, 25 t.; 1978, 19 t.; LKG, I, 144 t. ir kt.]. Dviskiemenę kirčiuotą šaknį turintiems šio tipo dariniams būdingas kirčio viršūnės pasislinkimas dešinėn į priešpaskutinį skiemenį (t. y. antrojo dėmens galą, esantį prieš galūnę), pvz.: *dviašmėnis*, plg. *āšmenys*; *svetimotėris*, plg. *móteris*; taip pat *kupranugāris*, *bendrapavādis*, -ė, *didžpinigis*, -ė, *žaliasamānis*, -ė, *raudonskiautėris*, -ė, *daugiaskiemėnis*, -ė, *ilgaudėgis*, -ė, *šiltavandėnis*, -ė, *minkštavidūris*, -ė. Kirčiavimu šie dūriniai niekuo nesiskiria nuo kitų panašios morfonologinės struktūros dūrinių (plg. *silpnasveikātis*, -ė, *žaliakėpūris*, -ė, *laisvavainikiai*...), taip pat ir nuo atitinkamų priešdėlio *be-* ar kai kurių galūnių bei priesagų vedinių, pvz.: *beuodėgis*, -ė, *vandėnis*, -ė, *viduřkis*. Šiuose dariniuose vykstančios prozodinės kaitos susijusios su priešpaskutiniojo skiemens kirčiavimu ir tvirtagale jo priegaide ar fonologiškai trumpu balsiu [Mikulėnienė, 1986, 144].

Tos pačios krypties kirčio vietos kaita – tik pirmajame dviskiemeniame dėmenyje – pasižymi ir pastovaus kirčiavimo P₁ paradigmos dūriniai, pvz.: *akmėnligė*, plg. *ākmenį*; *asmėnvardis*, plg. *āsmenį*; taip pat *kaminšluostė*, *kėturakė* (bet: DŽ², LTŽ *kėturpėscias*), *liemėngalis*, *milžinkapis*, *nugárkaulis*, *pelėnviētė*, *stipinkaulis*, *stubūrgalis*, *svetimžodis*, *šilūmvežis*, *vasárvietė*. Šiuo atveju kirčio viršūnė perkeliama į pirmojo dėmens galą prie dėmenų sandūros, taigi į dūrinio centrą – paprastai trečiąjį nuo galo skiemenį⁴, kur susidaro samplaikinis tvirtapradis dvigarsis (žr. schemą).

Dūriniai	Kirčiuojamas	
	I dėmuo	II dėmuo
Pastovaus kirčio	 (4) 3	
Nepastovaus kirčio		 3 2

Kirčio viršūnės įsigalėjimui pirmojo dviskiemenio dėmens gale, paprastai trečiajame nuo galo skiemenyje, bei to skiemens tvirtapradei priegaidei, matyt, turi įtakos analogiškos morfonologinės struktūros dūriniai be kirčio vietos kaitos, pirmajame dėmenyje turintys tvirtapradį samplaikinį dvigarsį, pvz.: *balāngraužis*, *kumėldėlė*, *kišėnpinigiai*, *šlapimtakis*, *mašinraštis*, *pipirmalė*. Tad ar nereikėtų koreguoti tokių DŽ² pradiniamе skiemenyje kirčiuo-

⁴ Kai dūrinio antrasis dėmuo dviskiemenis, tuomet kirčiuojamas ketvirtasis nuo galo skiemo (vidūrvasaris, plg. *vidurį*).

jamų dūrinių, kaip *nūgarplauka*⁵, *óbuolmušis*, *-ė*, *pōpierdėžė*, *pōpiergalis*, *pōpiermalkės*, *pōpiarmedžiai*; taip pat tvirtagalį samplaikinį dvigarsį turinčių *pataldrobė* ir *šakalmedis*. Tie iš nurodytų žodžių, kurie dažniau vartojami šnekamojoje kalboje turi įsigalėjusius variantus su kirčio vietos kaita ir tvirtapradė priegaide (*obuolmušis*, *popiergalis*), o kai kurių dūrinių tokie variantai užfiksuoti ir žodynuose (pvz., NdŽ, LKŽ): *pataldrobė*, *popiergalis*, *popiermalkės*, *popiarmedžiai*. Turint galvoje dūriniams itin būdingą kirčio viršūnės pasislinkimą į pirmojo dviskiemenio dėmens galą, kažin ar perspektyvus ir tokių DŽ² įdėtų žodžių, kaip *ādatkotis*, *kādaguogė*, *pāsagvinė*, *riešutmedis* (šnek. *riešutmedis*), kirčiavimas pradiniame skiemenyje, nors čia prieš sandūrą ir nėra samplaikinio dvigarsio.

Dūrinio pirmajam dėmeniui akūtas būdingas ir tuomet, kai samplaikinis dvigarsis susidaro vienskiemenėje šaknyje: *gārļavis*, *žėmkasė*, *bārvedį*, *-ę* (*barvedys*, *-ė*), *žėmdirbį*, *-ę* (*žemdirbys*, *-ė*) ir t. t. Taigi tvirtapradė priegaidė yra svarbi dūrinių prozodinio centro – trečiojo nuo galo skiemens – savybė⁶. DŽ² pateikti tvirtagaliai kelių dūrinių su vienskiemeniu pirmuoju dėmeniu variantai (*karvedys*, *-ė*: *kārvedį*, *-ę* | *kařvedį*, *-ę*; *karžygys*: *kāržygi* | *kařygi*, bet tik *kařygiškas*) morfonologiniu požiūriu netikslingi. Priešingu atveju reiktų pripažinti ir kitų analogiškos struktūros žodžių variantus (pvz., *garvežys*: *gārvežį* | *gařvežį* ...).

Į svarbiausias dūrinių prozodines savybes – kirčio viršūnės slinktį prie dėmenų sandūros bei tvirtapradė kirčiuoto skiemens priegaidę – reikia atsižvelgti ir vertinant šnekamosios kalbos kirčiavimo poslinkius. Tokie kilnojamojo kirčio K₁ paradigmos dariniai, kaip *akmenskaldys*, *-ė*: *ākmen-skaldį*, *-ę*, *kaminkrėtys*, *-ė*: *kāminkrėtį*, *-ę*, *nuodėmklausys*: *núodėmklausį* ir kt., plačiau nevertojami. Šnekamojoje kalboje plinta variantai, pirmą kartą nuosekliai įteisinti LTŽ, labiau morfonologiškai „prisitaikę“ prie dūrinių kirčiavimo sistemos: *akmenskaldys*, *-ė*: *akmėnskaldį*, *-ę*, *kaminkrėtys*, *-ė*: *kaminkrėtį*, *-ę*, *nuodėmklausys*: *nuodėmklausį* ir t. t.⁷ (plg. *akmėnligė*, *kamīnšluostė*...).

Šnekamosios kalbos polinkis kirčiuoti dūrinio centrą pastebimas ir pastovaus kirčio dariniuose, iš seno turinčiuose nekirčiuotą jungiamąjį balsį.

⁵ Nesuprantama, kodėl DŽ² šiam žodžiui suteikė ne visai įprastą morfonologinę struktūrą – LKŽ iš T. Ivanausko raštų užfiksuota *nugarplaukė*.

⁶ Primintina, kad tvirtapradžiai yra ir visi fonologiškai ilgi jungiamieji balsiai – irgi paprastai trečiasis nuo galo skienuo. Tvirtagalė šio skiemens priegaidė (ar fonologiškai trumpas balsis) paveldima tik kartu su pamatiniu kamienu, pvz.: *aūskaras*, *būtraištis*, *figmedis*, *žvyrduobė*; *arbātžolė*, *kopūstlapis*, *vainiklapis*.

⁷ Pati naujusia tendencija, dar neišplitusi – kilnojamojo kirčio paradigmos K₁ keitimas P₁ ar P₂ paradigmomis (antrąja, jeigu žodis turi jungiamąjį balsį *a*): *akmėnskaldis*, *juonāvedis* ir t. t.

Šis balsis vienu skiemeniu kaip ir „pailgina“ pirmąjį dūrinio dėmenį, sudarydamas morfonologines sąlygas kirčio viršūnės perkėlimui [plg. Young, 1979, 476], pvz.: *būlviakasis* (plg. šnek. *bulviākasis*), *cūkraligė* (plg. šnek. *cukrālīgė*), taip pat *káiliaraugis*, *káulamilčiai* (bet *kaulāvaisis*), *kiškiakopūstis*, *kūrmiaraisis*, *piliakalnis* (ir *piliākcalnis*), *rūgiagėlė*, *smėliakalnis*, *úogakrūmis*, *vėjaraupiai*, *vilkauogė*. Kai kurių šių žodžių akcentiniai variantai su kirčiuotu jungiamuoju balsiu (pvz., *rugiāgėlė*, *uogākkrūmis*, *vėjāraupiai*, *vilkāuogė*) dažniau vartojami už norminius. Tas pats pasakytina ir apie dūrinius, turinčius dviskiemenį pirmąjį dėmenį, pvz.: *DŽ² sidabrāligė*, bet *sidābražolė* (šnek. ir LTŽ *sidabrāžolė*). Tokiam kirčiavimo modeliui įsigalėti didelę reikšmę turi dūriniai su pastoviai kirčiuojamu jungiamuoju balsiu (P₂ paradigma): *saulėgraža*, *kraštovaizdis*, *prekymetis*, *galvūgalis* ir t. t.

Ta pati tendencija – kirčiuoti jungiamąjį balsį – stipri ir K₁ paradigmos dūriniuose su galūne *-ys*, *-ė*, pvz.: *angliakasys*: *aŋgliakasį*, *jaunavedys*, *-ė*: *jaunavedį*, *-ę* (plg. šnek. *angliākasį*: *angliakasys*, *jaunāvedį*, *-ę*: *jaunavedys*, *-ė*; be to, žr. 7 išnašą). Sekant LTŽ pavyzdžiu, vertėtų įteisinti visų šio tipo dūrinių dvejetainį kirčiavimą: *dešragalys*: *dėšragalį* ir *dešrāgalį*, taip pat *diėvadirbį* ir *dievādirbį*, *plūksnagraužį*, *-ę* ir *plūksnāgraužį*, *-ę* ir t. t. (plg. *DŽ² naujakurys*–*naujākuri* 3^b).

Modelis su kirčio kilnojimu iš galinio paprastai į trečiąjį nuo galo skiemeni, kaip matyti, įsigali visuose K₁ paradigmos dūriniuose – tiek su jungiamuoju balsiu, tiek ir be jo, plg. šnek. *pirmagalys*: *pirmāgalį*, *akmentasys*: *akmėntasį* ir *raštvėdys*: *rāštvedį*. Trečiasis nuo galo skiemuo dažniausiai kirčiuojamas ir pastovaus kirčio ne bahuvrūhi dūrinių. Taigi polinkis kirčiuoti dūrinio centrą – jungiamąjį balsį arba skiemeni, esantį prieš dėmenų sandūrą – susijęs su kardinalia mūsų kirčiavimo raidos kryptimi – vis didėjančia darinių akcentuacijos „morfologizacija“. Todėl sistemos požiūriu aptarti šnekamosios kalbos kirčiavimo atvejai nepeiktini ir leistini vartoti kaip variantai [Pupkis, Stundžia, 1987, 49].

Ir dar vienas dalykas: konstatuotas kirčio viršūnės perkėlimas dūriniuose prie morfemų sandūros leidžia motyvuoti tokį išplitusį kai kurių „silpnųjų“ ar „neutraliųjų“ priesagų vedinių kirčiavimą, kaip *asmėniškas*, *-a*, *smulkmėniškas*, *-a*, *visuomėniškas*, *-a*, *išóriškas*, *-a*; *asmėninis*, *-ė* (plg. *asmėnvardis*), *visuomėninis*, *-ė*, *išórinis*, *-ė* (plg. *išórmatis*); *visuomėnininkas*, *amātininkas* ir kt. Vienas kitas atvejis, beje, yra patekęs į *DŽ²* ir kitus žodynus, pvz., *simbóliškas*, *-a*, *simbólinis*, *-ė* (plg. *simbólis*). „Dešininis“ kirčio atkėlimas į skiemeni, esantį prieš „silpnąją“ („preakcentinę“) priesagą *-iškas*, žemaičių tarmėje yra tradicinė tokių vedinių kirčiavimo norma, pvz.: *dāktaras*: *daktāriškas*, *vāsara*: *vasāriškas* [žr. Girdenis, 1986].

THE REGULARITIES OF THE ACCENTUATION OF NOMINAL COMPOUNDS

SUMMARY

The following factors play an important role in the choice of accentuation models of nominal compounds of Standard Lithuanian: (1) morpho(n)ological (existence of the „strong“ morphemes, namely, connecting vowel and the nom. sg. ending *-ys, -ė*); (2) semantic (the dependence of the compound upon a definite part of speech – noun or adjective, and also upon the type of bahuvrihi or non-bahuvrihi); (3) prosodic (shift of the accent to the right and the existence of „métatonie douce“).

For most nouns and adjectives of the non-bahuvrihi type stem juncture plays a significant role: the accent usually falls either on the connecting vowel or, if it is absent, on the syllable directly preceding the stem juncture. In both cases this, as a rule, is the antepenultimate syllable, the accentuation of which is connected with the shift of accent to the right in the first two-syllabic component (including the connecting vowel), the predominance of the acute, and partial disappearance of the accentual paradigms 3^{aa} and 3^{ab} in spoken Lithuanian.

The majority of adjectives and nouns of the type of bahuvrihi are characterized by an accent on the penultimate syllable with which „métatonie douce“ and a shift of accent to the right in the second two-syllabic component is connected.

LITERATŪRA

- DŽ² – Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. V., 1972.
- Girdenis, 1986 – Girdenis A. Primirštas kirčiavimo modelis // *Kalbotyra*. 1986. T. 37(1). P. 86.
- Kamantauskas, 1928 – Kamantauskas V. Trumpas lietuvių kalbos kirčio mokslas. I dalis: teorija. K., 1928.
- Laigonaitė, 1959 – Laigonaitė A. Literatūrinės lietuvių kalbos kirčiavimas. V., 1959.
- Laigonaitė, 1978 – Laigonaitė A. Lietuvių kalbos akcentologija. V., 1978.
- LKG, I – Lietuvių kalbos gramatika. V., 1965. T. 1.
- LKŽ – Lietuvių kalbos žodynas. V., 1968–1986. T. 1–14.
- LTŽ – Lietuvių kalbos tarties žodynas / Sud. V. Vitkauskas. V., 1985.
- Mikulėnienė, 1986 – Mikulėnienė D. Metatonija galūninės darybos daiktavardžiuose (formos ir turinio aspektas) // *Jaunųjų filologų darbai*. V., 1986. T. 2. P. 143–148.
- Pupkis, Stundžia, 1987 – Pupkis A., Stundžia B. Žvilgsnis į tarties žodyną kodifikacijos ir vartosenos požiūriu // *Kalbos kultūra*. 1987. Šas. 53. P. 44–57.
- Sabaliauskas, 1979 – Sabaliauskas A. Lietuvių kalbos tyrinėjimo istorija. Iki 1940 metų. V., 1979.
- Skardžius, 1936 – Skardžius P. Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimas. K., 1936.
- Skardžius, 1968 – Skardžius P. Lietuvių kalbos kirčiavimas. Čikaga, 1968.
- Stundžia, 1986 – Stundžia B. Kirčio semantinė funkcija // *Ženklas ir prasmė* / Sud. B. Savukynas. V., 1986. P. 52–62.

Wood, 1930 – Wood F. T. The Accentuation of Nominal Compounds in Lithuanian // Supplement to Language, Journal of the Linguistic Society of America. Language Dissertations. N 7. 1930.

Young, 1979 – Young S. The Stress and Intonation of Lithuanian *stūbūrkaulis* // The Elements: a Parasession on Linguistic Units and Levels. Chicago Linguistic Society, 1979. P. 476–481.

ГЛЯ – Грамматика литовского языка. Вильнюс, 1985.